

СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ В ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ

У статті розглянуто особливості розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Тернопільській області. З'ясовано, що санаторно-курортна галузь області є складовою лікувально-оздоровчого туризму.

Проаналізовано сучасний стан та тенденції розвитку санаторно-курортної галузі Тернопільської області. Дослідженням встановлено, що в Тернопільській області як і в цілому в Україні спостерігається тенденція до зменшення кількості лікувально-оздоровчих закладів та кількості оздоровлюваних осіб.

Окреслено, що перспективними напрямками розвитку лікувально-оздоровчого туризму в області є санаторно-курортне лікування, яке базується на використанні природних мінеральних вод, грязей, спалювання, спелеотерапія.

Ключові слова: лікувально-оздоровчий туризм, санаторно-курортна галузь, лікувально-оздоровча рекреація, мінеральні води, рекреаційно-туристичний комплекс.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Для розвитку рекреації і туризму в області є сприятливі природно-ресурсні чинники: значні запаси мінеральних вод для лікувально-оздоровчої рекреації і туризму; багатий і різноманітний природно-заповідний фонд (8,91% заповідності області), а саме НПП «Кременецькі гори», «Дністровський каньйон»; мальовничі ландшафти Гологоро-Кременецької гряди, Бережанського горбогір'я, Придністерської рівнини. Санаторно-курортна галузь Тернопільської області є невід'ємною складовою рекреаційно-туристичного комплексу.

Впродовж останніх років в санаторно-курортній сфері області, як і України, спостерігається тенденція до зменшення кількості санаторіїв-профілакторіїв, баз відпочинку, які фінансуються за рахунок бюджетних коштів та коштів фондів соціального страхування, і відповідно кількість оздоровлених в них громадян. Тому актуальним є аналіз лікувально-оздоровчого туризму та функціонування санаторно-курортної галузі Тернопільської області в сучасних умовах, а також визначення основних напрямків її розвитку на перспективу.

Аналіз останніх досліджень. Впродовж останніх років вивченню природних рекреаційно-туристичних ресурсів області присвячені праці Царика Л.П., Царика П.Л., Питуляка М.В., Питуляк М.Р., Пушкара Б.Т., Турло Н.П. та інших. У більшості публікацій проведено аналіз і оцінку природних рекреаційних ресурсів та їх використання для різних видів рекреаційно-туристичної діяльності.

Проблеми розвитку санаторно-курортної галузі та лікувально-оздоровчої рекреації в Україні висвітлені в працях таких вчених як Любіцевої О.О., Фоменко Н.П., Ведмідь Н.І., Галасюк С.С., Лободи М.С., Мацоли В.І. та

інших. Окремі аспекти дослідження санаторно-курортної галузі Тернопільської області проаналізовано у публікації М.Р.Питуляк, М.В.Питуляк «Функціонально-компонентна структура рекреаційно-туристичної галузі Тернопільської області».

Мета дослідження полягає у проведенні аналізу сучасного стану лікувально-оздоровчого туризму, а також санаторно-курортної галузі в області.

Виклад основного матеріалу. Лікувально-оздоровчий туризм є одним із перспективних напрямів розвитку туризму в області.

Особливостями лікувально-оздоровчого туризму є:

- тривалість перебування, що повинна становити не менше трьох тижнів, незалежно від типу курорту і захворювання, оскільки лише за такий час можна досягти оздоровчого ефекту;

- висока вартість перебування і лікування — звичайне лікування на курортах є дорогим, тому цей вид туризму розрахований на заможних клієнтів, що замовляють індивідуальну програму перебування і лікування;

- вік — як свідчить статистика, на курорти найчастіше їдуть люди старшої вікової групи, хоча останнім часом відпочинок на курортах обирають і люди середнього віку, які страждають недугами. Вибір робиться між курортами, що спеціалізуються на лікуванні конкретного захворювання, і курортами змішаного типу, що загалом зміцнюють здоров'я і сприяють відновленню сил і зняттю стресу [6].

У Тернопільській області є необхідні умови для розвитку лікувально-оздоровчого туризму, а саме сприятливі кліматичні ресурси, природні мінеральні води, лікувальні грязі, лісові ресурси і горбогірні ландшафти.

Найсприятливішим для кліматолікування в області є Придністер'я. Ще в першій полови-

ні XX століття м. Заліщики було відомим кліматичним курортом куди приїжджали оздоровлюватись з усієї Польщі. Маленьке подільське містечко має сприятливий мікроклімат з рисами субтропічного. Тривалість сприятливого для оздоровлення і лікування періоду з середньодобовими температурами понад 15°C тут становить понад 106-109 днів.

Для оздоровлення та лікування в області використовуються лісові біоценози, які в поєднанні з горбогірними місцевостями формують високо естетичні ландшафти.

Площа рекреаційно-оздоровчих лісів в Тернопільській області становить 27 тис. га., а лісів природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення, частина яких використовується для рекреації – 45,7 тис. га.

Найбільші площі таких лісів у південній частині області. Лісові масиви Тернопільського Придністер'я знаходяться на територіях Чортківського та Бучацького ЛГ. За даними останнього лісовпорядкування загальна площа лісів становить 62,1 тис. га, з яких 9395,4 (15,1%) це ліси рекреаційно-оздоровчого призначення, та 8877,9 га – ліси національних природних парків та регіональних парків, що становить 14,3% від загальної площі лісових масивів. Рекреаційні функції виконують також інші категорії лісів, зокрема природо-заповідних об'єктів та ліси наукового призначення, які включають генетичні резервати. Площа таких лісових масивів становить 6626,8 га у Чортківському та 2766 га у Бучацькому лісових господарствах. Серед природо-заповідних об'єктів найбільшим за площею тут є НПП «Дністровський каньйон». Значні масиви рекреаційно-оздоровчих лісів є також у північній частині області – в межах Кременецького горбогір'я – 6,1 тис. га.

На території області на основі використання лікувальних мінеральних вод і грязей функціонують відомі бальнеогрязеві заклади оздоровлення.

Сукупність закладів санаторно-курортного комплексу складають: санаторії, пансіонати з лікуванням, санаторії-профілакторії, будинки і пансіонати відпочинку, інші оздоровчі заклади. Санаторно-курортні підприємства поділяють за функціональною ознакою на санаторно-курортні та оздоровчі. До санаторно-курортних підприємств належать: санаторії, пансіонати з лікуванням, санаторії-профілакторії, тобто підприємства, які надають послуги лікування та повинні розміщуватись на території курорту чи лікувально-оздоровчої місцевості. До оздоровчих належать підприємства, що мають умови для відпочинку та оздоровлення, та розта-

шовані в межах курортів, рекреаційних та приміських зонах.

Санаторно-курортні і оздоровчі заклади України і Тернопільської області представлені санаторіями, в тому числі дитячими, пансіонатами, санаторіями-профілакторіями, будинками відпочинку, базами відпочинку та іншими закладами. На бази відпочинку припадає 60% від загальної кількості санаторно-курортних і оздоровчих закладів. Санаторно-курортні заклади області представлені трьома санаторіями, чотирма дитячими санаторіями та двома базами відпочинку.

Серед санаторно-курортних закладів області найбільш відомими є: санаторій «Медобори» в с. Конопківка Теребовлянського району, дитячий санаторій «Барвінок» в с. Мшанець Зборівського району

Санаторій «Медобори» в с. Конопківка Теребовлянського району є науково-дослідною базою кафедри курортології та фізіотерапії Тернопільського медичного університету. Тут успішно лікують серцево-судинну систему, хвороби опорно-рухового апарату, кісток, м'язів, сухожилів, а також радикуліти, неврити, неврози.

Важливе значення для лікування і оздоровлення має Микулинецька водогрязелікарня, яка стала в 1967 р. обласною фізіотерапевтичною лікарнею реабілітації. Вона оснащена сучасною діагностичною і лікувальною апаратурою. До послуг хворих тут є бальнеологічні відділення і лікувально-діагностичні кабінети. Обласна фізіотерапевтична лікарня реабілітації знаходиться у мальовничому старому парку площею 5 га на березі р. Серет. Сприятливий мікроклімат довкола лікарні створюють вікові дуби, липи, ялиці, а також молоді декоративні та реліктові квітучі дерева. Мальовнича природа парку, чисте повітря, краса навколишнього ландшафту мішаних лісів на берегах річки Серет дуже вдало доповнюють комплекс лікувальних властивостей сірководневих вод і торфових грязей [15].

На околиці селища Гусятин у лісопарковій зоні розташований санаторій «Збруч». Він функціонує з 1986 року на базі Новозбручанського родовища мінеральних вод як бальнеологічна оздоровниця, з власним лікувально-оздоровчим комплексом. Основним лікувальним фактором є природні мінеральні води двох типів: слабомінералізована гідрокарбонатно-кальцієво-магнієва з підвищеним вмістом органічних речовин вода «Новозбручанська» типу «Нафтуся» та високо-мінералізована вода «Рапа» типу «Друскінінкай».

У жовтні 2016 року на базі реабілітаційно-

го відділення Гусятинської районної лікарні було закладено водолікарню. Новостворена бальнеологічна лікарня функціонуватиме на базі родовища мінеральних вод «Новозбручанське», яке складається з двох типів води: слабо-мінералізованої, типу «Нафтуся», з підвищеним вмістом органічних речовин (мінералізація води становить 0,6-0,9 г/л) і високо-мінералізованої гусятинської ропи з мінералізацією 20-30 г/л, яка за фізико-хімічним складом ідентична лікувально-мінеральним водам Моршина та Прибалтійського курорту «Друскінінкай» [2].

Більче-Золотецька обласна лікарня фізіотерапії та реабілітації – це провідний спеціалізований лікувально-профілактичний заклад Тернопільської області, який забезпечує надання висококваліфікованої медичної допомоги, проведення комплексного реабілітаційного та відновного лікування. Лікарня знаходиться в с. Більче-Золоте Борщівського району в мальовничому куточку Дністровського каньйону, у каньйоні річки Серет. За 65 років лікарняний заклад перетворився із сільської лікарні на великий оздоровчий комплекс, де одночасно можуть покращити своє здоров'я 200 осіб. Щорічно тут оздоровлюється близько 4 тисяч пацієнтів. Лікувально-оздоровча база Більче-Золотецької обласної фізіотерапевтичної лікарні реабілітації – це: радонові та радоново-перлині ванни; вихрові радонові ванни; сірководневі ванни; хвойні ванни та багато інших процедур. [1]

Заліщицький обласний комунальний дитячий санаторій розміщений в мальовничій місцевості на р. Дністер, де проходять оздоровлення діти віком від 3-х до 15 років і за зміну можуть оздоровлюватись одночасно 100 дітей.

Санаторій спеціалізується на реабілітації, профілактиці, оздоровленню дітей з захворю-

ваннями серцево-судинної, легеневої системи, порушенням осанки, сколіози, захворюваннями периферичної нервової системи [3].

Відомим на теренах Тернопільщини і України є дитячий санаторій «Барвінок». Це єдиний в Україні спеціалізований офтальмологічний санаторій вищої категорії, який з 1992 року проводить діагностику, комплексне консервативне та хірургічне лікування зору в дітей та дорослих. Також у санаторії проводиться лікування супутніх захворювань: лікування периферичної нервової системи, захворювань і травм органів опору та руху; шлунково-кишкового тракту, верхніх дихальних шляхів. Також спеціалісти санаторію «Барвінок» підбирають для пацієнтів окуляри та контактні лінзи. Об'єм діагностичного обстеження та лікування зору відповідає рівню обласних офтальмологічних відділень та провідних офтальмологічних центрів Києва та Одеси [12].

У Тернопільській області, як і в Україні, спостерігається тенденція до зменшення санаторно-курортних і оздоровчих закладів. В Україні в 2000 р. загальна кількість закладів становила 3327, у 2016 р. – 1722, а у Тернопільській області у 2000 р. становила 18, на 2017 р. – 9. (рис. 1).

У 2017 р. кількість місць для лікування і оздоровлення у спеціалізованих засобах розміщення (санаторії, дитячі санаторії) Тернопільської області становила 930, в той час як у 2010/11 р., в області налічувалося 18 санаторно-курортних закладів та закладів відпочинку. Загальна кількість місць для лікування та оздоровлення становила понад 2,4 тис. [13].

Впродовж останніх років суттєво знизився рівень життя населення, тому спостерігається зменшення кількості громадян, які надають перевагу організованому оздоровленню та відпочинку.

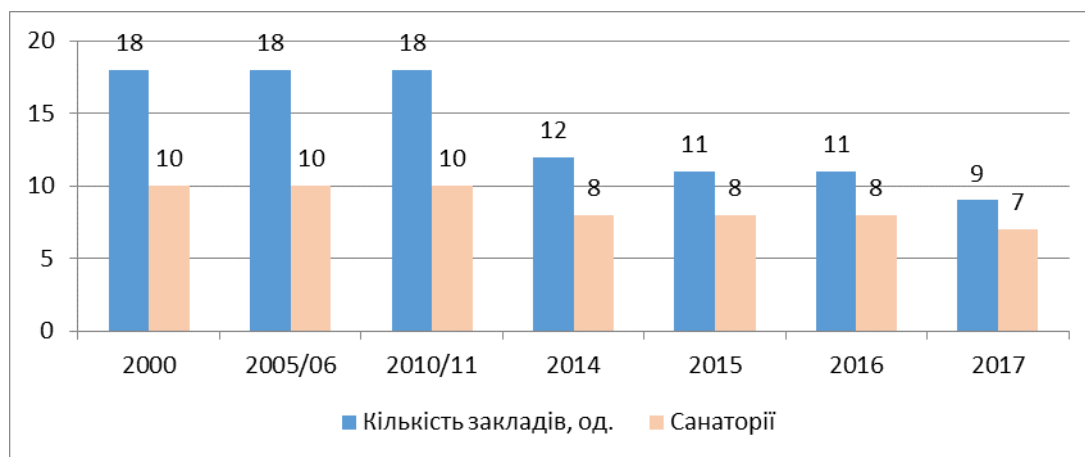

Рис. 1. Кількість санаторно-курортних та оздоровчих закладів у Тернопільській області (одиниці) (побудовано за [13])

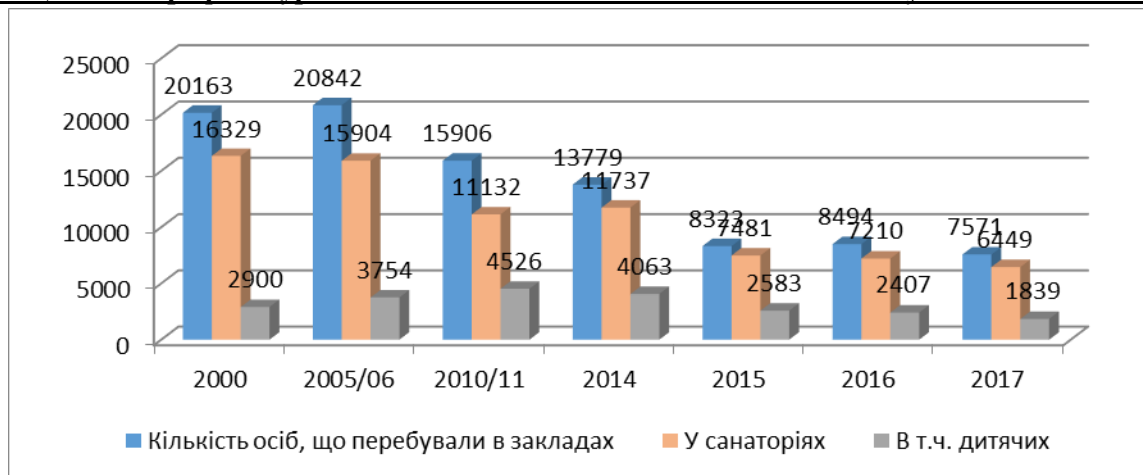

Рис. 2. Кількість оздоровлених осіб в санаторно-курортних та оздоровчих закладах Тернопільської області (тис. осіб) (побудовано за [5])

Аналіз статистичних даних дає можливість відслідкувати чітку тенденцію до зменшення кількості оздоровлених в області як дітей так і осіб старшого віку. Упродовж 2017 р. у санаторно-курортних та оздоровчих закладах області оздоровились та відпочили 7,5 тис. осіб, що майже втричі менше ніж в 2000 р. (рис. 2). Найбільша кількість осіб (4,6 тис.) оздоровилась у санаторіях, у дитячих санаторіях (1,8 тис. осіб).

Влітку 2017 року в закладах оздоровлення та відпочинку, розташованих на території області, перебували 3,8 тис. дітей, які потребували соціального захисту: сироти і позбавлені батьківського піклування; інваліди; діти з ма-

лозабезпечених, багатодітних сімей; діти, постраждалі унаслідок аварії на ЧАЕС; діти осіб, визнаних учасниками бойових дій, з них 3,3 тис. (85,2%) – діти Тернопільщини.

У цілому, за літній період 2017 року оздоровились та відпочили 3,6 тис. дітей Тернопільщини, які потребували соціального захисту (58,2% до загальної кількості оздоровлених). Найбільша кількість дітей була оздоровлена у Борщівському (1251 особа), Буцацькому (992 особи), Заліщицькому (587 осіб). У Зборівському, Тернопільському, Заліщицькому, Шумському та Теребовлянському районах є найбільша кількість закладів оздоровлення та відпочинку дітей (рис. 3).

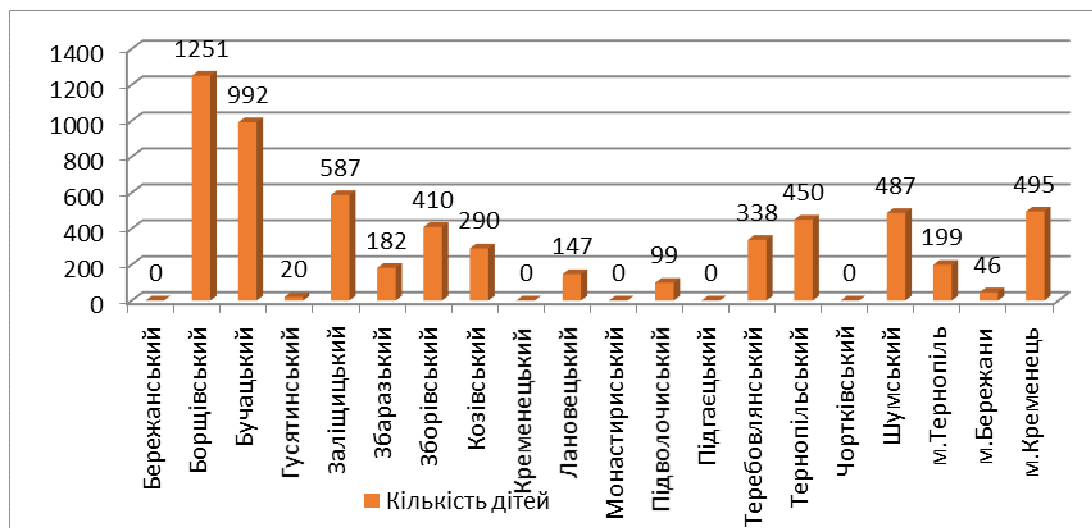

Рис. 3. Кількість дітей, які перебували в закладах оздоровлення та відпочинку влітку 2017 р.(осіб) (побудовано за [7])

Одним з найбільш масових та доступних видів організованого відпочинку школярів традиційно вважається проведення літніх канікул у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку (таборах). Загальна кількість цих закладів у 2017 р. становила 89, що на 6 закладів більше у порівнянні з 2016 роком. [7].

Впродовж останніх 12 років спостерігається тенденція зменшення кількості дитячих оздоровчих закладів. У 2005 р. їх кількість становила 642 одиниці, а у 2017 р. – 89. У цілому по області кількість дітей, які перебували в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку влітку 2017 року, збільшилась у порівнянні з

2016 роком на 113 осіб (на 1,9%) і становила

6,0 тис. осіб.

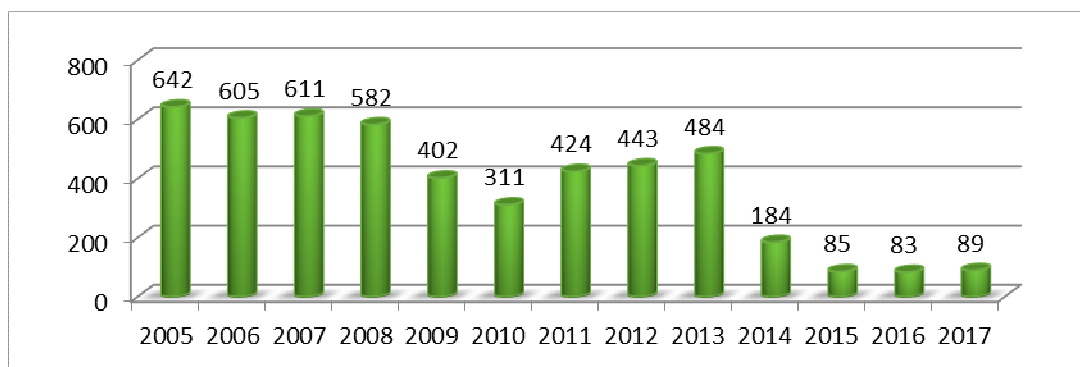

Рис.4. Кількість дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, які працювали влітку (одиниць) [7]

У літній період 2017 року в Україні працювали 9,7 тис. дитячих закладів оздоровлення та відпочинку на 106,3 тис. місць. У них були оздоровлені 970,0 тис. дітей.

Впродовж літнього періоду 2017 року у дитячих закладах оздоровились та відпочили 6,2 тис. школярів нашої області (6,0% до загальної кількості дітей віком 7–16 років) [7].

Висновки Вивчення та аналіз розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Тернопільській області дає можливість визначити його перспективні напрямки: оздоровчо-лікувальний туризм, який може розвиватися на основі природних рекреаційних ресурсів (сприятливих кліматичних умов в долині Дністра; лікувальних мінеральних вод, лікувальних грязей, екологічно чистого навколишнього середовища); спа-туризм, в основі якого лежить оздоровлення за допомогою води; спортивно-оздоровчий туризм, який розвивається на основі використання горбогірних лісових та рівнинних лісових ландшафтів, водних ландшафтних комплексів, об'єктів сільського, зеленого (екологічного) туризму.

Одним із перспективних напрямків лікувально-оздоровчого туризму і рекреації Тернопільської області є спелеотерапія. Спелеотерапія — це використання мікроклімату печер, шахт для лікування цілого ряду захворювань, один з стародавніх і широко розповсюджених у наші часи методів оздоровлення в багатьох країнах світу. Лікувальні властивості мікроклімату печер можна використовувати для лікування хворих з хронічними бронхітами, пневмонією, бронхіальною астмою

Лікувально-оздоровчий туризм, який на-

буває надзвичайної популярності у світі, має сприятливі умови для розвитку в області завдяки наявності унікальних мінеральних вод типу «Нафтуся» та «Друскінінкай», найбільші запаси яких є у Гусятинському районі, лікувальних грязей (Теребовлянський і Тернопільський райони).

Потребує розвитку відомий бальнеологічний курорт у с. Конопківка (Теребовлянський район), слід також активізувати відродження курортної справи у смт. Гусятин. Нові інвестиційні проекти, направлені на відновлення оздоровчої бази санаторіїв «Збруч» і «Медобори», можуть зробити їх привабливими для людей із захворюваннями опорно-рухового апарату і кишково-шлункового тракту з різних регіонів України та з поза її меж. [11]

Важливою проблемою розвитку лікувально-оздоровчого туризму в області є форми власності у якій перебувають підприємства санаторно-курортної галузі. Одним із шляхів оптимізації інфраструктури цієї галузі є залучення в її розвиток вітчизняних та іноземних інвесторів.

Лікувально-діагностична, наукова база, медичне обладнання більшості підприємств санаторно-курортної галузі області потребує постійного оновлення, модернізації і приведення їх до відповідності міжнародним стандартам. Разом з тим, через низький рівень матеріального забезпечення для більшості мешканців області та України санаторно-курортне лікування залишається недоступним. Однією із проблем розвитку цієї галузі в області є відсутність ефективної державної політики щодо розвитку санаторно-курортної сфери.

Література:

1. Більче-Золотецька обласна фізіотерапевтична лікарня [Електронний ресурс] Режим доступу <http://www.bzlik.te.ua/index.php/ua/>
2. Гусятинська водолікарня [Електронний ресурс] Режим доступу <http://hata.te.ua/2018/12/04/za-zdorov-iam-u-husiatyn/>
3. Заліщицький дитячий санаторій [Електронний ресурс] Режим доступу <https://doba.te.ua/post/48384>
4. Колективні засоби розміщування в Україні у 2017 році: Статистичний бюлетень. – К.: Державна служба статистики України, 2018. – 19 с.

5. Колективні засоби розміщення в Тернопільській області в 2017 р.: Статистичний бюлетень. – Тернопіль, 2018. – 45 с.
6. Міжнародний туризм і сфера послуг: Підручник. / Мальська М.П., Антонюк Н.В. — К., 2008. — 661 с
7. Оздоровлення дітей у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку влітку 2017 року. Буклет [Електронний ресурс] Режим доступу: http://www.te.ukrstat.gov.ua/archiv_katalog_tur.html
8. Питуляк М. Р. Природні рекреаційні ресурси Тернопільщини, проблеми їх раціонального використання та охорони (навчальний посібник). – Тернопіль, 1999. – 60 с.
9. Питуляк М.Р. Функціонально-компонентна структура рекреаційно-туристичної галузі Тернопільщини. /М.Р.Питуляк, М.В.Питуляк // Наукові Записки ТНПУ. Серія: географія. – Тернопіль: СМП «Тайп». - № 2 (Випуск 35). - 2013. – С. 148-153.
10. Питуляк М. Р. Питуляк М.В. Особливості рекреаційного лісокористування в Тернопільській області // Наукові записки ТНПУ. Серія: географія. – Тернопіль: СМП «Тайп». - № 2 (Випуск 43). - 2017. – С. 185-190.
11. Програма розвитку туризму в Тернопільській області на 2016-2020 роки [Електронний ресурс] Режим доступу <https://www.google.com.ua>
12. Санаторій «Барвінок» [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://sanbarvinok.com.ua/articles/990219-sanatoriy-yakiy-likue-usi-hvorobi-organiv-zoru/>
13. Туристична діяльність у Тернопільській області в 2017 р. / Статистичний бюлетень. – Тернопіль, 2018. – 39 с.
14. Туристичне краєзнавство: Навчальний посібник. — 2-ге вид., виправл. / В.Л.Петранівський, М.Й.Рутинський. – К., 2008. — 575 с.
15. Ясенюк З.А. Народна оздоровниця. Микулинська обласна фізіотерапевтична лікарня реабілітації. Тернопіль: "Тернограф", 2006. – 36 с.

References:

1. Bilche-Zoloteczka oblasna fizioterapevtychna likarnya [Elektronnyj resurs] Rezhym dostupu <http://www.bzlik.te.ua/index.php/ua/>
2. Gusyatynska vodolikarnya [Elektronnyj resurs] Rezhym dostupu <http://hata.te.ua/2018/12/04/za-zdorov-iam-u-husiatyn/>
3. Zalishhyczkij dytyachij sanatorij [Elektronnyj resurs] Rezhym dostupu <https://doba.te.ua/post/48384>
4. Koleytyvni zasoby` rozmishuvannya v Ukraini u 2017 roci: Statystychnyj byuleten`. – K.: Derzhavna sluzhba statystyky` Ukrainy`, 2018. – 19 s.
5. Koleytyvni zasoby rozmishhennya v Ternopilskij oblasti v 2017 r.: Statystychnyj byuleten`. – Ternopil`, 2018. – 45 s.
6. Mizhnarodnyj turizm i sfera poslug: Pidruchny`k. / Mal`s`ka M.P., Antonyuk N.V. — K., 2008. — 661 s
7. Ozdorovlennya ditej u dytyachyx zakladax ozdorovlennya ta vidpochynku vlitku 2017 roku. Buklet [Elektronnyj resurs] Rezhym dostupu: http://www.te.ukrstat.gov.ua/archiv_katalog_tur.html
8. Pytulyak M. R. Pryrodni rekreacijni resursy` Ternopilshhyny, problemy yix racionalnogo vykorystannya ta oxorony` (navchalnyj posibnyk). /M.R.Pytulyak. – Ternopil, 1999. – 60 s.
9. Pytulyak M.R. Funkcionalno-komponentna struktura rekreacijno-turystychnoyi galuzi Ternopilshhyny`. /M.R.Pytulyak, M.V.Pytulyak // Naukovi Zapysky` TNPU. Seriya: geografiya. – Ternopil`: SMP «Tajp». - № 2 (Vypusk 35). - 2013. – S. 148-153.
10. M. Pytulyak Osoblyvosti rekreacijnogo lisokorystuvannya v Ternopilskij oblasti / M.R. Pytulyak, M.V.Pytulyak // Naukovi zapysky` TNPU. Seriya: geografiya. – Ternopil`: SMP «Tajp». - № 2 (Vypusk 43). - 2017. – S. 185-190.
11. Programa rozvytku turizmu v Ternopilskij oblasti na 2016-2020 roky` [Elektronnyj resurs] Rezhym dostupu <https://www.google.com.ua>
12. Sanatorij «Barvinok» [Elektronnyj resurs] Rezhym dostupu: <https://sanbarvinok.com.ua/articles/990219-sanatoriy-yakiy-likue-usi-hvorobi-organiv-zoru/>
13. Turystychna diyalnist u Ternopilskij oblasti v 2017 r. / Statystychnyj byuleten`. – Ternopil`, 2018. – 39 s.
14. Turystychno kraysnavstvo: Navchalnyj posibny`k. — 2-ge vyd., vypravl. / V.L.Petranivskij, M.J. Rutynskij. – K., 2008. — 575 s.
15. Yasenik Z.A. Narodna ozdorovnytsya. Mykulyneczka oblasna fizioterapevtychna likarnya rehabilitaciyi. Ternopil`: "Terno-graf", 2006. – 36 s.

Аннотация:

Мирослава Питуляк, Микола Питуляк. СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ЛЕЧЕБНО-ОЗДОРОВИТЕЛЬНОГО ТУРИЗМА В ТЕРНОПОЛЬСКОЙ ОБЛАСТИ

В статье рассмотрены особенности развития лечебно-оздоровительного туризма в Тернопольской области. Выяснено, что санаторно-курортная отрасль области является составляющей лечебно-оздоровительного туризма.

Проанализировано современное состояние и тенденции развития санаторно-курортной отрасли Тернопольской области. Исследованием установлено, что в Тернопольской области, как и в Украине, наблюдается тенденция к уменьшению санаторно-курортных и оздоровительных учреждений. В 2017 в Тернопольской области насчитывалось - девять санаторно-курортных и оздоровительных учреждений, среди которых санаторий «Медоборы», санаторий «Збруч», детский санаторий «Барвинок», и другие.

Определено, что перспективными направлениями развития лечебно-оздоровительного туризма в области является санаторно-курортное лечение, которое базируется на использовании природных минеральных вод типа «Нафтуса» и «Друскининкай», грязей, спа-лечение, спелеотерапия.

Ключевые слова: лечебно-оздоровительный туризм, санаторно-курортная отрасль, лечебно-оздоровительная рекреация, минеральные воды, рекреационно-туристический комплекс.

Abstract:

Myroslava Pytuliak, Mykola Pytuliak CURRENT STATE AND TENDENCIES OF DEVELOPMENT OF MEDICAL AND HEALTH TOURISM IN TERNOPIIL REGION

In the article the peculiarities of development of medical and health tourism in Ternopil region are discussed. Medical and health tourism is one of the advanced ways of developing tourism in the region. It has been defined that health resort branch in the region is an important part of medical and health tourism. In Ternopil region there are necessary conditions for development of medical and health tourism, such as favorable climate resources, natural mineral waters, therapeutic muds, forest resources and hill-shaped landscapes.

The current state and tendencies of development of the health resort branch in Ternopil region have been analyzed. The research has proved, that in Ternopil region, as in Ukraine generally, the number of medical and health institutions has been decreasing, and the number of those, who have been health improving, too.

In the year 2017, Ternopil region had 9 health resort and sanitary institutions, among them we can name health center «Medobory», health center «Zbruch», child health center «Barvinok» etc.

Health center Medobory in Konopkivka village, Tedebovia region is scientific and research base of the spa medicine and physical therapy department of Ternopil medical university. The kind of things such as cardiovascular system, locomotorium, diseases connected with bones, muscles, chords, and radiculitis, neuritis, neurosis as well are successfully treated here.

Mykulyntsi balneary is very important for treatment and health improvement. In 1967 it became the regional physiotherapeutic rehabilitation hospital. It is equipped with modern diagnostic and health-improving facilities.

Regional physiotherapeutic rehabilitation hospital in Bilche Zolote is the leading specialized medical and preventive institution in Ternopil region, which provides highly qualified medical treatment, complex rehabilitation and renewing treatment.

Zalishchyky regional public child health center is situated in the picturesque area by the River Dnister, where children at the age from 3 to 15 years can improve their health and during one shift about 100 children can be treated at the same time.

The child health center «Barvinok» is also known on the territory of Ukraine. This is the only specialized ophthalmological health center of high category in Ukraine and since 1992 it provides diagnostics and complex conservative and surgical eyesight treatment for children and adults.

In 2017 the amount of numbers for treatment and health improvement in specialized institutions (health centers, child health centers) in Ternopil region was 930, in comparison with 2010/2011 in the region there were 18 health improving institutions and recreation institutions. The total number for people to be treated and improve health was over 2,400. During 2017 in health centers and recreational institutions of the region there have been treated and improved their health and rested 7,500 people, which is three times lower number than in 2000. The highest number of people improved their health in health centers (4,600) and child health centers (1,800).

It is highlighted that the advanced ways of development medical and health tourism in the region is health center treatment which is based on using natural mineral waters such as «Naftusia» and «Druskininkai», muds, spa treatment and speleotherapy.

Investment projects, focused on rearrangement of the recreation base in «Zbruch» and «Medobory» health centers might make them attractive to people who have problems with locomotor apparatus and gastro-intestinal tract from different parts of Ukraine and abroad.

Key words: medical and health tourism, health resort branch, medical and health recreation, mineral waters, recreational and tourism complex.

Надійшла 28.03.2019 р.

УДК 379.85 : 504

DOI: <https://doi.org/10.25128/2519-4577.19.2.22>

Віталій СИЧ

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ

У статті розглянуто питання відсутності єдиної використовуваної термінології в сфері екотуризму, пропонуються уточнення в діючих поняттях і дається нове поняття екотуристської діяльності. Запропонована класифікація видів туризму з урахуванням критерію туристської дестинації. Наголошено на активізацію процесів формування системи природоохоронних територій, в тому числі і в Україні, які виступають основою для розвитку екотуризму. Сформульовано та обґрунтовано ключові принципи розвитку екологічного туризму. На підставі аналізу різних варіантів виділення видів і форм екологічного туризму запропонована класифікація видів екологічного туризму.

Ключові слова: екотуризм, рекреаційно-туристська діяльність, природоохоронні території.

Актуальність дослідження. Зміни, що виникають на світовому ринку туризму, підтверджують той факт, що в розвитку туризму відбувається зміна стереотипів відпочинку, обумовлена зміною системи суспільних цінностей і особистісних мотивацій. Одне з важливих досягнень кінця ХХ в. - підвищення са-

мосвідомості і розуміння глобальних проблем людства широкими масами. В цілому по світу збільшується "середній" клас, який виступає за екологізацію різних сфер життя, безвідмовно діє універсальний "закон підвищення попиту на "екологію" у міру зростання добробуту". Однак мало одного розуміння необхідності